

ABÉLARD ANEB VÁŠEŇ PRO JEDNOTLIVÉ

[Lenka Karfíková]

„Člověk sám sobě nepodobný“

[Abélardův život] / 19

Jméno „růže“

[Abélardovy spisy o logice] / 45

Totéž a různé

[Abélardova trojiční teologie] / 60

Tradice jako neukončený rozhovor

[*Sic et non*] / 76

Abélardova třístupňová exegeze

[Výklad stvoření v šesti dnech] / 87

Soteriologie lásky

[Abélardův výklad listu Římanům] / 95

„Rozhovor mezi filosofem, Židem a křesťanem“

[Abélardův *Dialogus* čili *Collationes*] / 103

„Poznej sám sebe“

[Abélardova etika úmyslu] / 108

Od ontologie k sémantice

[Závěr] / 117

Bibliografie / 120

Zkratky periodik a edičních řad / 133

SIC ET NON

[ANO A NE]

Začíná předmluva Petra Abélarda ke spisu *Ano a ne* / 137

Z dekretů papeže Gelasia o autentických knihách / 151

Z Gelasia o apokryfních knihách / 154

**Začínají myšlenky sebrané z Písma svatého,
které si zdánlivě odporují. Pro tuto rozporuplnost
se tato kompilace nazývá *Ano a ne* / 156**

- I. Že se víra nemá dokazovat lidskými důvody,
a opačné názory / 156
- II. Že o víru jde jen u věcí neviditelných,
a opačné názory / 161
- III. Že je třeba věřit v jediného Boha, a opačné názory / 164
- IV. Že neviditelné nemůžeme poznat, jenom v ně věřit,
a opačné názory / 166
- V. Že Bůh není jediný, a opačné názory / 167
- VI. Že Bůh je potrojný, a opačné názory / 168
- VII. Že u Trojice se nemá mluvit o více věčných osobách,
a opačné názory / 169
- VIII. Že v Trojici není mnohost věcí nebo že Trojice není
nějaký celek, a opačné názory / 169
- IX. Že Bůh není podstata, a opačné názory / 176
- X. Že Bůh má být započítán mezi všechny věci, to je jako jedna
věc mezi všemi, a že nemá / 179
- XI. Že se božské osoby vzájemně liší, a opačné názory / 180
- XII. Že v Trojici je jedna osoba druhou, a opačné názory / 181
- XIII. Že Bůh Otec je příčina Syna, a opačné názory / 182
- XIV. Že Syn je bez počátku, a opačné názory / 182
- XV. Že Bůh nezrodil sám sebe nebo že o Synovi se v jeho
božství říká, že byl učiněn či stvořen, nebo že Otec vyniká
jakýmsi prvenstvím nebo autoritou, a opačné názory / 185
- XVI. Že je Syn Otcem plozen, nikoli že byl pouze zplozen,
a opačné názory / 190
- XVII. Že jenom o Otci se říká, že je nezrozený,
a opačné názory / 192

- XVIII. Že Synovo věčné zrození může být vysloveno, nebo se o něm může vědět, nebo může být pochopeno, a že nikoli / 194
- XIX. Že o věčném plození Syna [z Otce] platí výrok „Já jsem tě dnes zplodil“ (Ž 2,7), a opačné názory / 196
- XX. Že se má první žalm vztahovat na Krista, a že nikoli / 199
- XXI. Že slova „Vyrhlo mé srdce“ (Ž 44/45,2) se mají vztahovat na zrození Syna, a že nikoli / 200
- XXII. Že Syn sám nepochází z Otcovy podstaty, a opačné názory / 201
- XXIII. Že verš „Nad vodami se vznášel Duch Boží“ (Gn 1,2) se má vztahovat na Ducha svatého, a že nemá / 201
- XXIV. Že Duch svatý může být rovněž nazýván Otcem a Synem, a že nemůže / 203
- XXV. Že také filosofové věřili v Trojici či Slovo Boží, a že nevěřili / 205
- XXVI. Že Bůh soudí z předzvědění, a že tak nesoudí / 207
- XXVII. Že Boží prozřetelnost je příčinou událostí, a že není / 208
- XXVIII. Že se nic neděje náhodou, a opačné názory / 209
- XXIX. Že předurčení Boží máme brát jen [jako předurčení] k dobrému, a že nikoli / 209
- XXX. Že se hříchy Bohu také líbí, a že nikoli / 211
- XXXI. Že Bůh je příčina nebo původce i zlých věcí, a že nikoli / 212
- XXXII. Že Bůh může všechno, a že nikoli / 217
- XXXIII. Že Bohu nelze klást odpor, a opačné názory / 218
- XXXIV. Že Bůh se může svobodně rozhodovat, a opačné názory / 218
- XXXV. Že kde chybí Boží vůle, chybí i možnost, a opačné názory / 220
- XXXVI. Že Bůh činí, cokoli chce, a že nečiní / 222
- XXXVII. Že se nic neděje, když tomu Bůh nechce, a opačné názory / 223
- XXXVIII. Že Bůh ví všechno, a že neví / 224
- XXXIX. Že lidská díla nejsou ničím, a opačné názory / 225
- XL. Že Bůh koná místní pohyb čili že je na určitém místě, a že není / 226
- XLI. Že je to Bůh sám, který se zjevoval patriarchům, a že nikoli / 227

- XLII. Že se dříve mezi anděly zjevoval jenom Syn,
a že nikoli / 231
- XLIII. Že žádný stvořený duch nekoná místní pohyb,
a opačné názory / 233
- XLIV. Že jenom Bůh je netělesný, a že nikoli / 235
- XLV. Že Bůh nesmí být představován hmotnými obrazy,
a opačné názory / 238
- XLVI. Že andělé byli stvořeni dřív než nebe a země či všechno
ostatní stvoření, nebo že všichni andělé byli stvořeni
jako sobě rovní a blažení, a že nikoli / 244
- XLVII. Že před stvořením člověka padl anděl, a opačné názory
/ 248
- XLVIII. Že dobří andělé nebo svatí, kteří hledí na Boha,
všechno vědí, a že nikoli / 250
- XLIX. Že všechny řády nebeských duchů se obecně nazývají
andělé, a že nikoli / 255
- L. Že v nebeském životě nikdo neroste, a opačné názory / 257
- LI. Že první rodiče byli stvořeni jako smrtelní,
a že nikoli / 258
- LII. Že Adam byl postaven mimo ráj, a opačné názory / 260
- LIII. Že Adamův hřích byl velký, a že nikoli / 261
- LIV. Že první hřích člověka nezačal ďáblovým přesvědčováním,
a opačné názory / 262
- LV. Že podvedena byla jen Eva, nikoli Adam,
a opačné názory / 263
- LVI. Že člověk hříchem ztratil svobodnou vůli, a že nikoli / 264
- LVII. Že Adam byl pohřben na Kalvárii, a opačné názory / 265
- LVIII. Že Adam byl spasen, a opačné názory / 265
- LIX. Že Maria pochybovala o slibu, že porodí, a že nikoli / 266
- LX. Že Slovo Boží přijalo v lůně Panny zároveň duši a tělo,
a že nikoli / 267
- LXI. Že Josef nepodezíral Marii z cizoložství,
a opačné názory / 268
- LXII. Že se Kristus narodil při zavřeném lůně Panny,
a opačné názory / 270
- LXIII. Že Kristus nebyl tělem z Judova kmene,
a opačné názory / 272
- LXIV. Že Bůh nepřijal osobu člověka, ale jeho přirozenost,
a opačné názory / 274
- LXV. Že se Syn Boží změnil, když přijal tělo, a že nikoli / 274

- LXVI. Že v Kristu jsou Bůh a člověk zdánlivě části, a že nikoli / 275
- LXVII. Že Kristus čili Bůh nemá být nazýván tvorem nebo služebníkem, a opačné názory / 279
- LXVIII. Že Kristus byl podle těla učiněn, a opačné názory / 284
- LXIX. Že Syn Boží byl předurčen, a opačné názory / 285
- LXX. Že Bůh nemůže být umněšen, a opačné názory / 286
- LXXI. Že také podle božství se Syn zdá menší než Otec, a opačné názory / 286
- LXXII. Že Kristus nerostl také podle těla, a opačné názory / 287
- LXXIII. Že Kristovo lidství nerostlo v moudrosti nebo že znalo tolik, kolik jeho božství, a opačné názory / 289
- LXXIV. Že o Kristu čteme, že byl pomazán i jako člověk, a opačné názory / 294
- LXXV. Že v Kristu ten, který je Syn Boží, není onen, který je Syn člověka, neboli ten, který je věčný, není ten, který je časný, a opačné názory / 295
- LXXVI. Že Kristus ve své lidské přirozenosti neznal den soudu, a že jej znal / 298
- LXXVII. Že Židé a démoni znali Krista i před jeho utrpením, a že nikoli / 300
- LXXVIII. Že se zdá, že Kristus jako služebník zakusil bázeň, a že nikoli / 302
- LXXIX. Že Kristus klamal, a že nikoli / 306
- LXXX. Že Kristus netrpěl a nebál se ani jako člověk, a opačné názory / 307
- LXXXI. Že při Kristově smrti bylo odděleno jeho božství a jeho lidství, a že nikoli / 319
- LXXXII. Že Kristus pociťoval nutkání k rozkoši, a opačné názory / 321
- LXXXIII. Že Kristus nebo svatí chtěli zemřít, a že nikoli / 322
- LXXXIV. Že Kristus když sestoupil do pekel, odtamtud všechny vysvobodil, a že nikoli / 324
- LXXXV. Že je nejisté, v kterou noční hodinu Pán vstal z mrtvých, a že nikoli / 328
- LXXXVI. Že Pán se po svém zmrtvýchvstání zjevil nejdřív Marii z Magdaly, a že nikoli / 328
- LXXXVII. Že ti, kdo byli vzkříšeni zároveň s Pánem, znovu zemřeli, a že nikoli / 330
- LXXXVIII. Že Kristus po vzkříšení ukazoval pochybujícím jizvy, nikoli rány, a opačné názory / 332

- LXXXIX. Že je třeba se klanět tvoru, a že nikoli / 333
- XC. Že Pán po Nanebevstoupení už na zemi nepromluvil, a opačné názory / 335
 - XCI. Že jenom Maria trpěla v duši, a opačné názory / 336
 - XCII. Že apoštolové byli o všem poučeni před sesláním Ducha svatého nebo při něm, a že nikoli / 337
 - XCIII. Že Petr a Pavel a ostatní apoštolové jsou si rovni, a že nikoli / 337
 - XCIV. Že Petr přesvědčoval Pána, že se vyhne smrti, z podnětu ďábla, a opačné názory / 340
 - XCV. Že základem církve je jen Kristus, a opačné názory / 341
 - XCVI. Že Petr nezapřel Krista, a opačné názory / 344
 - XCVII. Že Petr a Pavel podstoupili mučednictví právě téhož dne, ne po uplynutí jednoho roku, a opačné názory / 348
 - XCVIII. Že byl Pavel i před svým obrácením nazýván jak Pavel, tak Saul, a opačné názory / 349
 - XCIX. Že Jakub Spravedlivý, bratr Páně, byl synem Mariina snoubence Josefa, a opačné názory / 351
 - C. Že byl Jakub Spravedlivý, bratr Páně, prvním jeruzalémským biskupem, a opačné názory / 352
 - CI. Že Jakub Spravedlivý, bratr Páně, napsal první ze sedmi kanonických listů, a opačné názory / 353
 - CII. Že jáhen Filip a apoštol Filip nebyli jeden a týž člověk, a opačné názory / 353
 - CIII. Že všichni apoštolové kromě Jana měli manželky, a opačné názory / 356
 - CIV. Že v obrazech čtyř bytostí je Matouš symbolizován člověkem a Marek lvem, a opačné názory / 357
 - CV. Že táž Maria pomazala jak hlavu, tak nohy Páně, a opačné názory / 359
 - CVI. Že bez křtu vodou již nikdo nemůže být spasen, a opačné názory / 361
 - CVII. Že křest smývá všechny hříchy, jak prvotní, tak vlastní, a opačné názory / 368
 - CVIII. Že děti nemají hřích, a opačné názory / 370
 - CIX. Že obřízka byla pro starověký lid totéž, co je nyní křest, a opačné názory / 372
 - CX. Že kýmkoli pokřtěný člověk už nemá být křtěn znovu, a opačné názory / 373

- CXI. Že se křtem odpouští hříchy i pokrytci, a že nikoli / 378
- CXII. Že stačí jedno křestní ponoření, a že nikoli / 381
- CXIII. Že křest je dostatečný i bez svátosti oltářní, a že nikoli / 382
- CXIV. Že se při Janově křtu odpouštěly hříchy, a že nikoli / 384
- CXV. Že až dosud není nic určitého známo o původu duše,
a opačné názory / 385
- CXVI. Že hříchy otců jsou stíhány na dětech,
a opačné názory / 389
- CXVII. O svátosti oltářní, že je to svou bytností pravé tělo a krev
Kristova, a opačné názory / 392
- CXVIII. Že se eucharistie nemá nikdy podávat omočená,
a opačné názory / 417
- CXIX. Že ženatý kněz nemá být zavrhován těmi, kdo mu podléhají,
a opačné názory / 418
- CXX. Že oběť kacíře není k ničemu, a opačné názory / 419
- CXXI. Že mše se s výjimkou Vánoc nemá slavit před třetí hodinou,
a opačné názory / 421
- CXXII. Že sňatek je dovolen všem, a opačné názory / 422
- CXXIII. Že mezi Josefem a Marií byl manželský svazek,
a že nikoli / 427
- CXXIV. Že je dovoleno mít souložnici, a opačné názory / 429
- CXXV. Že mezi nevěřícími není manželský svazek,
a opačné názory / 430
- CXXVI. Že je dovoleno po propuštění manželky, jež se dopustila
smilstva, oženit se s jinou, a opačné názory / 435
- CXXVII. Že není dovoleno, aby dvakrát ženatý muž byl přijat
do kněžského stavu, a že je tomu naopak / 443
- CXXVIII. Že cizoložnici si muž v žádném případě nesmí ponechat,
a opačné názory / 447
- CXXIX. Že je dovoleno vdát se několikrát,
a že to dovoleno není / 448
- CXXX. Že žádný lidský pohlavní styk nemůže být bez viny,
a opačné názory / 450
- CXXXI. Že žádnému není dovoleno oženit se s tou,
se kterou smilnil, a opačné názory / 454
- CXXXII. Že s neplodnou se člověk nemá ženit,
a opačné názory / 455
- CXXXIII. Že se nyní přikazuje panenství, a že nikoli / 457
- CXXXIV. Že se přikazuje také sňatek, a že nikoli / 458

- CXXXV. Že sňatky jsou dobré, a opačné názory / 458
- CXXXVI. Že láska k bližnímu zahrnuje všechny lidi, a že nikoli / 463
- CXXXVII. Že ctností má být nazývána jen láska, a že nikoli / 464
- CXXXVIII. Že má-li člověk jednou lásku, nikdy se mu neztratí,
a opačné názory / 470
- CXXXIX. Že naši dobrou vůli nepředchází Boží milost,
a opačné názory / 482
- CXL. Že přikázání Zákona nejsou dokonalá jako přikázání
evangelia, a opačné názory / 484
- CXLI. Že skutky milosrdenství neprospívají nevěřícím,
a opačné názory / 484
- CXLII. Že člověka neospravedlňují jeho skutky,
a opačné názory / 486
- CXLIII. Že hřích je úkon, nikoli věc, a opačné názory / 489
- CXLIV. Že hříšník je pouze ten, kdo hřeší vytrvale,
a opačné názory / 493
- CXLV. Že někdy hřešíme, aniž bychom chtěli,
a že je tomu naopak / 494
- CXLVI. Že Pán netrestá týž hřích zde i v budoucnu,
a opačné názory / 498
- CXLVII. Že Kain nebyl zatracen, a opačné názory / 501
- CXLVIII. Že Bůh to, co daruje, nevyžaduje nazpět,
a opačné názory / 502
- CXLIX. Že závažnější je hřešit otevřeně než skrytě,
a opačné názory / 503
- CL. Že cizoložství je po kacírství těžší hřích než ostatní hříchy,
a opačné názory / 504
- CLI. Že bez vyznání se hříchy neodpouštějí,
a opačné názory / 504
- CLII. Že u svatých nadále trvá bázeň Boží, a že nikoli / 506
- CLIII. Že je třeba se modlit za všechny, a opačné názory / 507
- CLIV. Že není dovoleno lhát z žádného důvodu,
a opačné názory / 508
- CLV. Že je člověku dovoleno, aby na sebe z určitých důvodů
vztáhl ruku, a opačné názory / 510
- CLVI. Že křesťanům není z žádného důvodu dovoleno někoho
zabít, a opačné názory / 514
- CLVII. Že je dovoleno zabít člověka, a že nikoli / 515
- CLVIII. Že trest nepokřtěných dětí je velmi mírný ve srovnání
s tresty zavržených, a opačné názory / 518

Excerpta z Augustinových *Retraktací* / 519

Začínají excerpta z první knihy / 520

O knihách *Proti akademikům* / 521

Jedna kniha *O blaženém životě* / 523

Dvě knihy *O řádu* / 524

Z knih *Samomluv* / 524

O nesmrtelnosti duše / 525

(*Knih svobodných umění*) / 526

Dvě knihy *O mravech katolické církve a o mravech manichejců* / 527

Jedna kniha *O kvantitě duše* / 528

Tři knihy *O svobodné vůli* / 529

Dvě knihy *O Genezi proti manichejcům* / 530

Šest knih *O hudbě* / 531

Jedna kniha *O pravé zbožnosti* / 533

Jedna kniha *O užitečnosti víry* / 535

Jedna kniha *O dvou duších* / 536

Knih *O skutcích proti manichejci Fortunatovi* / 539

O víře [čili] vyznání víry / 540

Nedokončená kniha *O Genezi slovo po slově* / 540

Dvě knihy *O horském kázání* / 541

Žalm proti Donatově straně / 544

Jedna kniha *Proti listu kacíře Donata* / 544

Jedna kniha *Proti manichejci Adimantovi* / 545

Výklad některých myšlenek z Pavlova listu Římanům / 546

Výklad listu Galatským / 547

Jedna kniha nedokončeného *Výkladu listu Římanům* / 548

Jedna kniha *83 otázek* / 548

Jedna kniha *O lži* / 551

Začínají [excerpta] z druhé [knihy] / 520

První kniha *Simplicianovi* / 552

Jedna kniha *O křesťanském zápase* / 552

Čtyři knihy *O křesťanském učení* / 553

Dvě knihy *Proti Donatově straně* / 553

Třináct knih *Vyznání* / 553

Třiatřicet knih *Proti manichejci Faustovi* / 554

Druhá kniha *Proti manichejci Felikovi* / 554

Dvě knihy o *Otázkách z evangelí* / 555

Jedna kniha *Poznámek k Jóbovi* / 555

Kniha *O vyučování katechumenů* / 555
O Trojici / 556
První kniha *O shodě evangelistů* / 556
Třetí kniha *Proti Parmenianovu listu* / 557
Čtvrtá kniha *O křtu* / 557
První kniha k Januáriovým zkoumáním / 558
Jedna kniha *O manželském dobru* / 558
Dvanáct knih *O Genezi slovo po slově* / 558
Kniha ověření svědectví proti donatistům / 559
Kniha proti jakémusi donatistovi / 559
Kniha *O rozpoznávání zlých duchů* / 560
Šest zodpovězených otázek proti pohanům / 560
Výklad Jakubova listu / 560
O trestech za hříchy a jejich odpuštění / 561
Kniha *O jediném křtu* / 561
Kniha *O duchu a liteře* / 561
Kniha *O přirozenosti a milosti* / 562
Dvaadvacet knih *O Boží obci* / 562
Dvě knihy Jeronýmovi / 563
Valeriovi *O sňatku a žádosti* / 563
První kniha *Rčení* / 563
První kniha *Otázek* / 564
Pátá kniha *Proti Iulianovi* / 565
Z knihy *Enchiridion* / 565
Poslední kapitola *Retraktací* / 565

Seznam Abélardových pramenů / 567

Zkráceně citované autority / 576

Zkratky / 581

Ediční poznámka / 582